

Ljubljana, 13. maja 2015

IZJAVA ZA JAVNOST

ZARADI UKINITVE SREDSTEV MINISTRSTVA ZA OKOLJE IN PROSTOR BO SLOVENIJA OSTALA BREZ PODATKOV O KVALITETI POVRŠINSKIH IN MORSKIH VODA TER PODATKOV O POPULACIJAH KVALIFIKACIJSKIH VRST

Nacionalni inštitut za biologijo (NIB) javnost seznaja s problemom **ukinitve financiranja monitoringov (morja, celinskih voda in populacij kvalifikacijskih vrst) s strani Ministrstva za okolje in prostor (MOP)** in povsem negotove situacije v zvezi s financiranjem aktivnosti v letu 2015 za implementacijo evropskih direktiv, Okvirne direktive o morskii strategiji, Okvirne vodne direktive in Habitatne direktive ter s škodljivimi posledicami, ki **bodo zaradi tega nastale na področju varovanja okolja in zdravja ljudi.**

Zaradi prenehanja financiranja monitoringov morja bo Slovenija ostala brez podatkov o kakovosti morja, kot so npr. podatki o temperaturi, slanosti in bioloških elementih kakovosti vode (fitoplankton, makroalge, bentoški nevretenčarji). Poleg tega je Slovenija podpisnica Barcelonske konvencije in v okviru Protokola o varstvu Sredozemskega morja pred onesnaženjem s kopnega (MED POL) v skladu z Agencijo Združenih narodov (UNEP/MAP) in z Agencijo RS za okolje (ARSO) izvaja analize obremenitev morja z rečnimi vnosi in vnosi iz čistilnih naprav, stopnje sanitarne kakovosti in evtrofikacije ter analize onesnaženosti s težkimi kovinami in ogljikovodiki v sedimentu ter morskih organizmih z analizami njihovega vpliva - na organizme (biomonitoring). **Brez rednega spremljanja stanja ne moremo ustrezno ukrepati v primeru izrednih dogodkov, kot so sluzenje in cvetenje morja, pomanjkanje kisika ob dnu, množičnih pojavih meduz idr.** V zadnjih letih smo z veliko truda uspeli vzorčenje v slovenskem morju uskladiti s kolegi z italijanske agencije za okolje (ARPA FVG), tako da je potekalo usklajeno spremljanje stanja v celotnem Tržaškem zalivu. Rezultati so bili redno predstavljeni na spletnih straneh ARPA FVG (<http://www.arpa.fvg.it/cms/tema/acqua/acque-marino-costiere-e-lagunari/index.html>) in MBP NIB (<http://www.nib.si/mbp/sl/buoy/data/oceanographic-status>). **To je omogočilo, da smo imeli vpogled v stanje morja v celotnem Tržaškem zalivu, vključno z morebitnimi čezmejnimi vplivi različnih dejavnosti in pojavov na hrvaški in italijanski strani (npr. razlitja nafte in drugih nevarnih snovi, širjenje vodnih mas drugačnih lastnosti, vključno s tujerodnimi in strupenimi vrstami ter plastičnimi odpadki).** MOP je odgovoren za ukinitve mesečnega monitoringa morja, ki je potekal že več kot tri desetletja (od leta 1984). **Z ukrepom je postavil Slovenijo v neugoden položaj proti Italiji glede monitoringa Tržaškega zaliva in bo težje uveljavljal okoljsko škodo ob morebitnih čezmejnih škodljivih vplivih.**

Enako škodljive posledice bodo za Slovenijo nastale zaradi velikega zmanjšanja financiranja monitoringov celinskih voda. Ne samo, da v Sloveniji ne bo podatkov o kakovosti jezer in rek, NIB kot podporna institucija MOP in s tem Vladi RS ne bo mogel podajati strokovnih mnenj o konkretnih okoljskih problemih, ki se bodo pojavili, kot npr. o prisotnosti in količini cianobakterijskih toksinov v Blejskem jezeru med kopalno sezono, o smradu in poginulih ribah v Perniškem jezeru itd. Ne glede na to, ali gre za celinske vode ali morje, lahko NIB samo na podlagi meritev in analiz (monitoringov) poda realno oceno o ekološkem stanju voda. Kaj pomeni enoletni izpad monitoringa, lahko prikažemo na primeru jezer, za katera velja, da se ekološko stanje določi tudi na podlagi biološkega elementa - fitoplanktona-, in sicer na podlagi povprečja treh zaporednih let, zato izpad monitoringa za eno leto pravzaprav pomeni izpad v podatkih za tri leta.

Brez izvajanja monitoringov populacij kvalifikacijskih vrst tudi ne bo kontinuiranih podatkov za analize stanja na območjih Natura 2000, za kar se je Vlada RS zavezala s sprejemom Operativnega programa upravljanja z območji Natura 2000 v Sloveniji 2014-2020 (PUN2000) aprila letos.

Ministrica in odgovorni na MOP ter posredno Vlada RS se morajo zavedati, da se monitoringa morja, celinskih voda in populacij kvalifikacijskih vrst ne da nadomestiti z drugimi metodami. Če ni kontinuiranih meritev vodnega telesa in če ni vzorcev, ki bi jih biologi preučili pod mikroskopom, je sklepanje o ekološkem stanju tega vodnega telesa predvsem ugibanje.

Nacionalni inštitut za biologijo z Ministrstvom za okolje in prostor tvorno sodeluje že vrsto let, tako pri pripravi normativne ureditve varovanja okolja kot pri kontinuiranem izvajanju monitoringa bioloških elementov ekološkega stanja morja in monitoringa ekološkega stanja celinskih voda. Od leta 2005 izvaja razvojne naloge za implementacijo Okvirne vodne direktive (VD, 2000/60/ES) v slovenskih vodah, od leta 2009 izvaja naloge, ki vodijo k implementaciji Okvirne direktive o morski strategiji (ODMS, 2008/56/ES). Od leta 2006 NIB izvaja tudi monitoring stanja populacij kvalifikacijskih vrst hroščev evropskega varstvenega pomena po Habitatni direktivi (Direktiva Sveta 92/43/EC), sodeluje pri implementaciji vladnega programa upravljanja območij Natura 2000 ter v skladu s tem evropskih direktiv za ta področja. Že v preteklih letih se je pri izvajanju navedenih strokovnih nalog NIB soočal s problemom, da pogodbe za posamezne vsebine niso bile sklenjene pravočasno glede na potrebno vzorčenje, vezano na sezonsko dinamiko oz. kontinuirano čez celo leto (če vzorčenja niso izvedena v načrtovanih obdobjih, so podatki za ta obdobja trajno izgubljeni), in je vzorčenja pogosto izvajal zgolj na podlagi ustnih obljub predstavnikov MOP, da bodo pogodbe sklenjene. V letošnjem letu pa je situacija bistveno slabša, saj se je MOP po ustnih informacijah, ki jih je prejel NIB, odločil, da izvajanja zgoraj navedenih monitoringov ne bo financiral, medtem ko glede financiranja strokovnih nalog za implementacijo obeh direktiv ne posreduje nobenih informacij. **Ministrica za okolje in prostor se na dvomesečne ustne in pisne prošnje NIB za sklic sestanka na to temo ni odzvala.**

Na Nacionalnemu inštitutu za biologijo smo nad takšno neodzivnostjo ministrice za okolje in prostor ogorčeni in zelo zaskrbljeni, saj bo ukinitve financiranja monitoringov in razvojnih nalog za implementacijo navedenih direktiv v letu 2015 imela negativne posledice za okolje in zdravje ljudi, Sloveniji pa bo ta odločitev povzročila tudi ekonomske posledice.

Prof. dr. Tamara Lah Turnšek,
direktorica NIB

Dodatne informacije:

monitoring morja in implementacija Okvirne direktive o morski strategiji:
prof. dr. Vlado Malačič, vlado.malacic@mbss.org; 059 232 904,
monitoring celinskih voda in implementacija Okvirne vodne direktive:
dr. Tina Eleršek, tina.elersek@nib.si; 059 232 885,
monitoring populacij kvalifikacijskih vrst in implementacija Habitatne direktive:
doc. dr. Al Vrezec; al.vrezec@nib.si; 059 232 735.